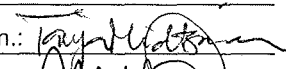
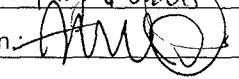

KTE-notat 24/07

Til:	Olje- og energidepartementet		Middelthuns gate 29
Fra:	Asgeir Vagnildhaug	Sign.: 	Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Ansvarlig:	Arne Olsen	Sign.: 	Telefon: 22 95 95 95 Telefaks: 22 95 90 00 E-post: nve@nve.no Internett: www.nve.no
Dato:	06. 07. 2007		
Vår ref.:	NVE 200700065-29, NVE 200700069-33, NVE 200700070-30		
Arkiv:	511		Org. nr.: NO 970 205 039 MVA
Kopi:	Hybrid Technology AS, Austevoll kommune, Norges Miljøvernforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Jarle Aarland, Smedholmen Kyst og Naturlivskule v/Einar Matre, Kjell Stangeland, Jane K. Stangeland, Advokatcompagniet DA, Lillian Kalve m.fl., Leo Kenneth Thomassen, Bjørn Eirik Klepsvik, Grunneiere på Stolmen v/Bente Kari S. Taranger, Solveig og Mons Salthella, Atle Aga		
			Bankkonto: 7694 05 08971

Hybrid Technology AS: Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Sammenfatning og vurdering av klager på NVEs vedtak om konsesjon og ekspropriasjonstillatelse.

Innhold

1.	Konklusjon.....	2
2.	Innledning.....	2
3.	Innkomne klager	3
4.	Hybrid Technology AS sine kommentarer	11
5.	NVEs vurdering av innkomne klager	19
5.1	Behandlingsprosess, undersøkelser og vedtak	20
5.2	Nasjonale føringer og internasjonale konvensjoner	20
5.3	Kraftbalanse og regional energiforsyning	21
5.4	Støy og skyggekast.....	22
5.5	Sikringssoner og turbinplassering	22
5.6	Biologisk mangfold.....	23
5.7	Friluftsliv.....	25
5.8	Annet.....	25
6.	Reguleringsplan	26

1. Konklusjon

NVE fattet den 19.02.07 vedtak om å gi Hybrid Technology AS konsesjon til Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy vindkraftverk i Austevoll kommune. NVE har mottatt 14 klager på vedtakene.

NVE kan ikke se at det har kommet frem nye vesentlige forhold i klagen som gjør at NVE vil omgjøre eller oppheve sitt vedtak av 19.02.07. NVE opprettholder derfor konsesjonen og ekspropriasjonstillatelsen gitt til Hybrid Technology AS for å bygge og drive et inntil 6 MW vindkraftverk på Stolmen, 6 MW på Kvalvåg og 9 MW på Store Kalsøy i Austevoll kommune.

NVE konstaterer at Austevoll kommune ikke vil ferdigbehandle reguleringsplanene for de tre vindkraftverkene. På denne bakgrunn vil NVE be Olje- og energidepartementet om å vurdere å anmode Miljøverndepartementet om at det iverksettes en statlig regulering av tiltakene, slik at forholdet til plan- og bygningsloven blir endelig avklart og tiltakene kan realiseres i samsvar med NVEs meddelte tillatelser.

2. Innledning

NVE ga 19.02.07 Hybrid Technology AS (HybridTech) konsesjon til å bygge og drive tre vindkraftverk med totalt 21 MW installert effekt i Austevoll kommune, Hordaland fylke. NVE ga i medhold av oreigningslova HybridTech ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. NVE viser til notatet "Bakgrunn for vedtak" av 14.02.07 for oppsummering av saksbehandlingsprosessen, sammenfatning av innkomne merknader og NVEs vurderinger.

Konsesjonsbehandling etter energiloven er en avveining mellom tekniske og økonomiske forhold og miljøkonsekvenser i vid forstand. Hvis et omsøkt anlegg ansees å være til større fordel for samfunnet enn ulempene, kan det gis konsesjon etter energiloven. I konsesjonsbehandlingen må mange forhold veies opp mot hverandre. Alle vesentlige forhold som kommer frem gjennom konsesjonsprosessen vurderes og hensyntas ved skjønnsutøvelsen.

De som har klaget på NVEs vedtak av 19.02.07 er uenige i NVEs skjønnsutøvelse og de endelige vedtak.

Følgende har påklaget NVEs vedtak:

- Austevoll kommune
- Norges Miljøvernforbund
- Norsk Ornitologisk Forening
- Jarle Aarland
- Smedholmen Kyst og Naturlivskule v/Einar Matre
- Kjell Stangeland
- Jane K. Stangeland
- Advokatcompagniet DA
- Lillian, Svanhild, Elisabeth og Atle Kalve
- Leo Kenneth Thomassen
- Bjørn Eirik Klepsvik
- Grunneiere på Stolmen v/Bente Kari S. Taranger
- Solveig og Mons Salthella
- Atle Aga

NVE fant i brev av 04.05.07 at Atle Aga, Leo Kenneth Thomassen og Solveig og Mons Salthella ikke hadde rettslig klageinteresse. Leo Kenneth Thomassen påklaget denne avgjørelsen, med en

begrunnelse som gjorde at NVE valgte å omgjøre avslag på klagerett for Stolmen og Kvalvåg. NVE opprettholdt vedtaket om at Thomassen ikke har rettslig klageinteresse på vedtaket om Store Kalsøy vindkraftverk. Dette vedtaket er ikke påklaget av Thomassen. NVE var i tvil om Smedholmen Kyst og Naturlivskule v/Einar Matre hadde rettslig klageinteresse på Stolmen. NVE fant at vindturbinene på Stolmen ligger såpass nært kysten, og høydeforskjellene såpass små at det vil kunne være en ulempe for båtturisme langs kysten av Stolmen. NVE valgte derfor ikke å avvise klagen til Smedholmen Kyst og Naturlivskule. NVE tok kontakt med Advokatcompagniet DA for å få informasjon om hvem de representerer i denne klagesaken. Advokatcompagniet sendte 07.05.05 en epost til NVE med en liste over grunneiere på Stolmen. NVE konstaterte da at det forelå rettslig klageinteresse.

I dette notatet har NVE sammenfattet de klagegrunnene som klagerne har anført og kommentert de vesentligste klagegrunnene som er blitt fremsatt. NVE viser videre til notatet Bakgrunn for vedtak av 14.02.07. Klagen er sendt HybridTech for kommentarer, og HybridTech har kommentert klagen i brev av 17.04.07.

3. Innkomne klager

Austevoll kommune vedtok enstemmig på kommunestyremøte 22.3.2007 å påklage NVEs vedtak om å gi konsesjon til Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy vindkraftverk. Kommunen begrunner først og fremst sin klage med at innbyggerne som bor i nærheten av det planlagte vindkraftverket er sterkt imot prosjektet, og at denne motstanden har økt etter hvert som folk har fått mer informasjon om hva det innebærer. Austevoll kommune frykter fraflytting og negativ utvikling, i en tid hvor kommunen opplever vekst i mange virksomheter og trenger arbeidskraft.

Austevoll kommune har utpekt reiseliv som en viktig satsingsnæring, som først og fremst skal bygges opp rundt den flotte naturen i kommunen. Reiselivsnæringen frykter for grunnlaget for denne satsingen dersom vindkraftverket blir realisert, som vil gi store naturinngrep i områder som er fri for utbygging i dag. Kommune stiller spørsmål ved at staten kan si nei til bygging av mindre naust som kommunen gir samtykke til, men tillater bygging av store vindkraftverk mot kommunens vilje.

Kommunen mener at NVE har lagt for stor vekt på nasjonale målsettinger om mer fornybar energi og for lite vekt på lokale ulemper for innbyggerne, i form av visuell dominans, redusert trivsel og andre plager for de som bor nærmest. Sett i lys av et annet kraftprosjekt som Regjeringen har sagt nei til, vannkraftutbygging i Vefsna, mener kommunen at de planlagte vindkraftverkene i Austevoll vil gi lite kraftproduksjon. Fordi de ikke produserer kraft mer enn en tredjedel av tiden, vil de heller ikke bidra til spenningssikkerheten, mener Austevoll kommune. De viser til statsråd Enoksens utsagn i Stortinget 27.10.2006, hvor han sa at vertskommunenes vurderinger normalt skal tillegges avgjørende vekt i konsesjonsbehandlingen av vindkraftprosjekter, så lenge de ikke er uforenlige med statlig politikk eller helhetlige, sentrale, energimessige vurderinger. Kommunen forventer derfor at deres syn blir tillagt avgjørende vekt, og at konsesjonen til Hybrid Technology blir trukket tilbake.

Austevoll kommune er også bekymret over manglende utredninger av elektromagnetiske felt og støy.

Norges Miljøvernforbund (NMF) påklaget NVEs vedtak i brev av 08.03.07. Hovedbegrunnelsen for klagen på Stolmen og Kvalvåg vindkraftverk er:

- *"Planområdet inneholder en direkte truet vegetasjonstype (kystlynghei) som også er viktig for biologisk mangfold. I henhold til MDs forslag til retningslinjer for lokalisering av vindturbinanlegg skal områder der vegetasjonstyper i kategoriene akutt truet og sterkt truet berøres klassifiseres som områder med svært stort konfliktpotensial.*

- *Havørn, som er oppført på Bonnkonvensjonens liste I, er observert i området. I henhold til MDs forslag til retningslinjer for lokalisering av vindturbinanlegg skal områder der arter på Bonnkonvensjonens liste I klassifiseres som områder med svært stort konfliktpotensial.*
- *Deler av vindturbinanlegget vil berøre den viktige Nordsjøløypen direkte, og dermed også være i konflikt med viktige lokale turist og reiselivsinteresser.*
- *Store deler av friområdene på Ystaneset vil bli støybelastet over SFTs anbefalte grense for støy i friluftsområder på 40 dB. Flere beboere vil bli boende så nær anlegget at de vil oppfatte støyen som plagsom.*”

Klagen på vedtaket om Store Kalsøy begrunner NMF med følgende:

- *”Planområdet inneholder en direkte truet vegetasjonstype (kystlynghei) som også er viktig for biologisk mangfold. I henhold til MDs forslag til retningslinjer for lokalisering av vindturbinanlegg skal områder der vegetasjonstyper i kategoriene akutt truet og sterkt truet berøres klassifiseres som områder med svært stort konfliktpotensiale.*
- *Planområdet er sannsynlig næringsøksområde for rødlistede arter som kongeørn. Rødlistede lavarter (kystkorallav) finnes i området. Det forekommer flere signalarter for fuktige og interessante miljøer som indikerer mulig forekomst av rødlistede sopparter. Havørn, som er oppført på Bonnkonvensjonens liste I, er observert i området. I henhold til MDs forslag til retningslinjer for lokalisering av vindturbinanlegg skal områder der arter på Bonnkonvensjonens liste I klassifiseres som områder med svært stort konfliktpotensial.*
- *Deler av planområdet vil være i direkte konflikt med den viktige Nordsjøløypa og dermed også med viktige turist og reiselivsinteresser.*
- *Flere beboere vil bli boende så nær anlegget at de vil oppfatte støyen som plagsom.*”

NMF mener at konsesjonsavgjørelsen burde vært utsatt til etter at Miljøverndepartementet har ferdigbehandlet retningslinjer for lokalisering av vindkraftverk og behandlet i tråd med disse. I tillegg vises det til at den nasjonale rødlisten har blitt oppdatert etter høring av søknad og konsekvensutredning, slik at disse ikke viser de reelle trusselbildet.

Det vises til St.meld. nr 24 og 42 (2000-2001) og St.prp. nr 1 (2005-2006) hvor målsetninger i forhold til biologisk mangfold er fastsatt. Vindkraftverkene er plassert i et område med kystlynghei som er en truet vegetasjonstype, og konsesjonene vil derfor stride mot viktige nasjonale miljømål og politiske føringer. Norges Miljøvernforbund mener også at konsesjonen er i strid med Bonnkonvensjonen pga potensiell konflikt med kongeørn og havørn.

Norges Miljøvernforbund viser til en rekke undersøkelser som dokumenterer negative effekter for fuglefaunaen grunnet kollisjon, og mener at vindkraftverk ikke må aksepteres dersom de kommer i berøring med områder som er viktige for spesielt følsomme fuglearter.

Norge har ratifisert en regional avtale om bevaring av flaggermus i Europa. Det er ikke foretatt kartlegging av konsekvenser for flaggermus for Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøt vindkraftverk, og konsesjonene er et brudd på den ratifiserte avtalen. Saken må derfor behandles på nytt etter at slike undersøkelser er foretatt.

NMF er av den oppfatning at det vil bryte med de forpliktelsene Norge har i henhold til landskapsvernkonvensjonen å bygge vindkraftverkene.

Norges Miljøvernforbund mener at vurderingene av støyproblematikk må gå utover gjeldende regelverk og viser til en rekke undersøkelser som viser at folk blir forstyrret av støy også på lavere nivåer enn hva regelverket tillater. Forbundet mener derfor at etablering av vindkraftverkene vil påføre nærmiljøet uakseptable støybelastninger og stride mot nasjonale mål om reduksjon av støy selv om etableringen ikke er i direkte strid med støyretningslinjene.

Norges Ornitologiske Forening (NOF) klaget på NVEs vedtak i brev av 13.03.07, hvor det anføres at:

- Forhåndskunnskapen er mangelfull, og de foreliggende utredninger av konsekvenser for fugl tilfredsstiller ikke de krav som bør stilles til konsekvensutredninger av naturinngrep i denne målestokk.
- Inngrepsfrie områder vil bli sterkt reduserte, og dette er i strid med Norges miljømål når det gjelder å stanse tapet av verdifull natur, som er viktig for å opprettholde bestander av sårbare dyre- og fuglearter.
- NVE legger ikke vekt på erfaringene fra Smøla vindkraftverk for det som til nå er registrert av vindkraftverkets negative konsekvenser for havørn. NOF viser til at utbygger av Smøla vindkraftverk selv har karakterisert forarbeidet og forhåndsvurderingene for Smøla vindkraftverk som for dårlige.

NOF mener at Selbjørn vindkraftverk må vurderes på nytt ut fra oppdatert kunnskap om naturverdier med tilhørende dyre- og fugleliv, verdiene av kystnaturen og erfarte og forventede miljøeffekter. NOF konstaterer at havørn ikke lenger er på den nasjonale rødlisten, men påpeker at den fortsatt er på den globale rødlisten. Foreningen viser til Bernkonvensjonen, Bonnkonvensjonen og biodiversitetskonvensjonen, hvor Norge er forpliktet til å ivareta blant annet havørn og andre arter. NOF stiller spørsmål til NVEs kompetanse når det gjelder naturfaglige sider ved konsesjonssaken, og mener at ansvaret for vurdering rundt slike temaer må ligge hos miljø- og naturfagmyndighetene.

NOF krever at de konsesjonsgitte vindkraftverkene vurderes på nytt ut ifra oppdatert kunnskap, både for naturverdier med tilhørende dyre- og fugleliv, verdier av kystnaturen i en helhet og erfarte og forventede miljøeffekter.

Jarle Aarland klager på vedtak i brev av 08.03.07, hvor han skriver at han er nærmeste nabo til vindturbinene som skal komme i Kvalvåg. Aarland har ikke hørt noe om hvordan utbygger skal kompensere for verditapet på hans hus, da han får tre vindturbiner som står i solbanen sett fra hans veranda. Aarland viser i denne sammenheng til fig. 9 i rapporten til Miljøfaglig Utredning side 35. Aarland har forstått det slik, at deler av utstyret til utbyggingen skal fraktes over hans eiendom. Dette har ikke Aarland gitt noe samtykke til. Han stiller også spørsmål til om det er gjort noen beregninger av støy for hans bolig. Aarland skriver at han har sett mye havørn fra sin veranda, og lurer på om dette er en rødlisteart.

Atle Aga påklager NVEs vedtak i brev av 09.03.07, hvor han skriver at han er sterkt imot flere vindturbiner i Norges unike natur, og at vindturbinene representerer en fare for fugl og flaggermus. Han mener det er maktmisbruk av NVE å meddele med disse konsesjonene når Austevoll kommune går imot tiltakene.

Einar Matre v/Smedholmen kyst- og naturlivskule skriver i brev av 12.03.07 at han vil klage på vedtaket om vindturbiner på Stolmen. I brevet påklager han også NVEs vedtak om vindturbiner i Fitjar. Han skriver at han lever av å seile med folk langs kysten, at han har vært med å drive Smedholmen kyst- og naturlivskule i 21 år, og at kjennetegnet til skolen har vært "skånsom ferdsel i

tradisjonelle ro- og seilbåter”. Matre mener at den visuelle forurensingen som vindturbinene vil forårsake, kan være en grunn til å gi seg med idealistisk arbeid med å formidle kulturarven.

Kjell Stangeland klager på NVEs vedtak i brev av 13.03.07. Han begrunner sin klage med flere saksbehandlingsfeil, misvisende informasjonsgrunnlag, ulogisk konsesjonsoppdeling, manglende vurdering av HybridTechs kompetanse og økonomiske gjennomføringsevne, og manglende økonomisk sikring av fremtidig oppryddingsansvar.

Stangeland skriver at det ikke er arrangert tilfredsstillende høringsmøte i lokalmiljøet, og mener at det på forhånd for fellesmøtet som ble holdt i Storebø ikke var opplyst om formål, innhold og formell status. Stangeland skriver at det er spesielt lite tilfredsstillende for lokalbefolkningen på Stolmen, der to av de tre prosjektene er lokalisert, at med unntak av tre boliger, er alle boliger på Stolmen lokalisert nærmere enn 1,5 km fra ett eller begge omsøkte anlegg. Han mener at fellesmøtet som ble holdt, ikke gav berørte parter på Stolmen en reel mulighet til å gjøre sine synspunkter gjeldene. Stangeland anfører også at arrangøren av høringsmøtet på Storebø ikke har sørget for å registrere oppmøte og lage et referat fra møtet.

Stangeland mener at søknaden bygger på sviktende premisser, og viser til at det ikke foreligger noen avtale med private eiere om ilandføring på kai i Mølne. Videre skriver han at det ikke er samsvar mellom kartene vedlagt konsesjonsdokumentene og kartene om var vedlagt søknaden. Turbinplasseringene som går fram av konsesjonsdokumentene mener han fører til økt konfliktnivå i forhold til løsningen som lå til grunn i konsesjonssøknaden.

Videre skriver Stangeland at vindkraftutbyggingen på Stolmen vil berøre nedslagsfeltet til drikkevannskilden, Stangelandsvatnet. Han viser til at NVE har lagt til grunn at det er en midlertidig situasjon at Stangelandsvatnet brukes som drikkevannskilde, og påpeker at dette ikke er tilfelle.

Han mener at oppdelingen av konsesjonene er ulogisk, ettersom Stolmen (Såta) og Kvalvåg vindkraftverk ligger mindre enn 1 km fra hverandre. Han mener at disse anleggene bør vurderes som ett, og ikke to separate anlegg.

Stangeland skriver også at selskapet HybridTech ikke er forsvarlig kapitalisert i forhold til det samfunnsansvar utbygging, drift og fjerning av vindturbiner innebærer. Han mener at den økonomiske gjennomføringsevnen ikke er vurdert av NVE, og at det derfor er feil å gi søkere forvaltingsrett over felleskapsgoder som natur og dyreliv.

Jane Stangeland påklager NVEs vedtak i brev av 14.03.07, hvor hun trekker fram at det er uheldig at det er gitt tre konsesjoner på anlegg som ligger såpass tett inntil hverandre, uten at det er stilt krav til konsekvensutredning. Hun mener at dette har bidratt til at innbyggerne ikke har fått tilstrekkelig informasjon om ulempene ved vindkraftverkene.

Stangeland påpeker også at det ikke kommer klart fram at Kvalvåg vindkraftverk også er på øya Stolmen, og at det dermed ligger i nærheten av det andre anlegget på Stolmen. Hun viser til avslag på konsesjonssøknaden på Langevåg i Bømlo, hvor NVE bl.a. har begrunnet at det er mulige støyulempen, og påpeker at øyene Stolmen og Store Kalsøy er små i arealutstrekning, slik at det vil bli både støyulempen og visuelle ulemper for de fleste innbyggerne.

Videre skriver Stangeland at områdene som er båndlagt til vindturbiner berører nedslagsfeltene for drikkevannskilder, både på Stolmen og Store Kalsøy.

Stangeland viser til avslaget på konsesjonssøknaden til Langvåg, hvor NVE har lagt vekt på virkningene tiltaket vil ha på natur- og kulturmiljø, friluftsliv og landskap, og mener at dette er

argument som også bør brukes for å avslå konsesjonssøknadene i Austevoll – og peker her spesielt på kystlyngheier, turløyper og friluftsliv.

Advokatcompagniet DA har på vegne berørte grunneiere i Austevoll påklaget NVEs vedtak i brev av 21.03.07. Advokatfirmaet viser til en underskriftskampanje, hvor det går fram at en stor del av lokalbefolkningen går sterkt imot vindturbiner. Det foreligger 249 underskrifter på listen, dvs. 5 % av befolkningen i Austevoll.

Advokatfirmaet skriver at vindkraftutbyggingen er såpass begrenset og vindturbinene er plassert såpass tett, at NVE burde behandlet konsesjonssøknadene som ett anlegg, noe som ville medført krav om konsekvensutredning. Advokatfirmaet påpeker spesielt at de to anleggene på Stolmen (Kvalvåg og Stolmen) må sees som ett prosjekt.

Advokatfirmaet viser til brev fra Fylkesmannen i Hordaland av 03.11.05, og til tematisk konfliktvurdering foretatt av Direktoratet for Naturforvaltning og Riksentikvaren, som begge påpeker at prosjektene er uten konsekvensutredning.

Videre mener advokatfirmaet at NVEs skjønnsmessige vekting av fordeler og ulemper ved vindkraftverk i Austevoll kommune er basert på sviktende faktisk grunnlag, herunder;

- **Energiproduksjon** – dette må sees i et økonomisk perspektiv. Det går klart fram at prosjektene er avhengige av økonomisk støtte for å bli lønnsomme. Advokatfirmaet viser til tidligere politiske signaler om at utbygging bør skje i form av større vindparker, og nevner utbygging til havs som en bedre løsning enn ved utbygging på land.
- **Økt forsyningssikkerhet** – Advokatfirmaet viser til en undersøkelse gjort av Hordaland fylkeskommune, hvor SNF varslar et kraftoverskudd på 5895 GWh i Sunnhordland i 2012. Dette er basert på nedbygging av Søderberg-anlegget, og oppstarten for gasskraftverket på Kårstø i Nord – Rogaland. I en slik sammenheng blir vindkraftverkene overflødige. Videre skriver advokatfirmaet at det i et relativt svakt nett kan medføre flimmer i nettet på grunn av hurtige spenningsvariasjoner, noe som kan gi en dårligere spenningskvalitet for innbyggerne enn tidligere. Dette kan medføre redusert levetid for elektrisk utstyr, og bør utredes nærmere.
- **Landskapselementet** – Advokatfirmaet viser til at NVE har lagt til grunn at vindturbinene vil fremstå som positive elementer i landskapet. De mener at en slik påstand neppe er i tråd med alminnelig oppfatning, og dersom en slik påstand skal vektlegges bør den søkes dokumentert.
- **Reiseliv** – Advokatfirmaet påpeker at NVE viser til statistikk fra Måsøy kommune, hvor det har vært en økning av turister etter utbygging av vindkraftverk. Det foreligger ingen dokumentasjon for påstanden om at økning i turisme har sin årsak i vindkraftverket. Advokatfirmaet mener det kan være mange ulike årsaker til økning i turisme. De skriver videre om viktige turistattraksjoner i Austevoll, som fiske, natur, kulturminner og båtliv. De mener at et vindkraftverk som attraksjon vil stå i direkte motstrid til dette.
- **Friluftsliv** – Her kommenterer advokatfirmaet at NVE har vektlagt at opparbeiding av tilførselsvei medfører økt tilgjengelighet til arealet. Advokatfirmaet skriver at dette tilbakevises som et poeng av deres klienter. Det er anført at tilgjengeligheten per i dag er god, pga. Nordsjøløypen og andre turstier, og derfor mener de at økt tilgjengelighet ikke kan anføres som en fordel knyttet opp mot utbyggingen. De viser til en liste av navn på folk som har vært i et turområde ved "Såto", en avstikker fra Nordsjøløypa. Advokatfirmaet viser videre til NVEs vurdering av iskasting fra vindturbinene, og mener at dette er bagatellisert. De mener at faren for alvorlige skader i deler av vinterhalvåret vil begrense bruken av området

kraftig. De påpeker også at befolkningen på Stolmen og Store Kalsøy ikke vil ha noen mulighet til å trekke seg unna lyd og synsinntrykk, og viser til at den visuelle dominanssonen til vindturbinene er 2 km.

- Støy – Advokatfirmaet viser til et brev skrevet av kommunelegen i Austevoll, hvor det fremgår at nyere forskning tilsier at det må utføres reelle målinger. Med bakgrunn i medisinskfaglig bekymring for negative helseeffekter som følge av vindmølledrift, må spørsmålet utredes grundig. I den grad det foreligger mulighet for negative helseeffekter for innbyggerne i Austevoll, må det anses klart uforsvarlig å godkjenne de aktuelle søknader. Advokatfirmaet skriver videre at konsesjonen er basert på feilopplysninger hva gjelder støy, da det i søknaden fra HybridTech blir vist til et støysonekart for 2 MW vindturbiner på Store Kalsøy. På Store Kalsøy er det gitt konsesjon til 3 MW vindturbiner, og advokatfirmaet viser i et vedlegg til brevet, en oversikt som beskriver en betydelig forskjell på støy fra en 2 MW og en 3 MW vindturbin.
- Skyggekast og refleksblink – Her viser advokatfirmaet til NVEs påstand om at vindturbinene er plassert øst for bosetningen på øyene, som de skriver er direkte feil. De mener at vurderingen må foretas ut fra korrekt angitt plassering av vindturbinene.
- Drikkevannskilder – Advokatfirmaet skriver at drikkevannskilden på Stolmen og Store Kalsøy vil bli berørt av utbyggingen. De skriver at en av vindturbinene med tilhørende transformator på Stolmen vil bli plassert midt i nedslagsfeltet til Stangelandsvannet. De mener at transformatorer inneholder kjemikalier som vil kunne påvirke drikkevannskildene. De mener at det må settes vilkår om at det benyttes tørrisolert transformator som ikke inneholder kjemikalier.
- Konsekvenser av manglende drifting – Det er stilt krav fra Austevoll kommune om at det stilles vilkår om finansiering for fjerning av vindturbinene, hvis produksjonen av ulike årsaker opphører. Her har NVE satt som vilkår om at det utarbeides en plan for dette i det 12. driftsåret. Advokatfirmaet mener at dette vilkåret ikke er godt nok, og framholder at finansieringen må være i orden før anleggene blir påbegynt. I en slik sammenheng er det viktig å ta hensyn til at lønnsomheten av prosjektet ser dårlig ut, og om konsesjonssøkers økonomi fremstår som forsvarlig for en eventuell fjerning av vindturbinene.

Avslutningsvis i brevet fra Advokatcompagniet DA, står det at innholdet i klagen tilsier at saken må underkastes ny behandling, hvor det utarbeides konsekvensutredninger, egne utredninger for hver av de to øyene Stolmen og Store Kalsøy.

Advokatfirmaet mener det er betenkelig at NVE gir konsesjon rett før ”Retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg” fra Miljøverndepartementet skal vedtas av regjeringen. De tilføyer også at det av Miljøvernministeren er uttalt at en bør unngå småskala, ulønnsom og naturødeleggende utbygging til fordel for større lønnsomme vindkraftverk.

De mener, på bakgrunn av innholdet i denne klagen, at vedtaket må anses ugyldig pga. saksbehandlingsfeil, og krever omgjøring av vedtaket ved at konsesjonssøknadene avslås.

Lillian, Svanhild, Elisabeth og Atle Kalve (Kalve) klager på tildelt konsesjon på Store Kalsøy, Stolmen og Kvalvåg i brev av 16.03.07, og begrunner klagen med at konsesjonen er gitt på feil grunnlag, da behandlingen av tre små anlegg heller burde vært behandlet som ett stort. Videre følger ytterligere begrunnelser punktvis:

- De to omsøkte vindkraftverkene på Stolmen ligger såpass tett at de normalt ville vært omsøkt som ett prosjekt, noe som ville ha medført konsekvensutredningsplikt. Kalve mener i denne sammenhengen at det er begått en saksbehandlingsfeil.
- Feltundersøkelsen er gjort i løpet av kun to dager i februar.
- Allmøtet som ble arrangert av NVE på Storebø 20.06.05 ble gjennomført på en slik måte som hindret involverte parter i å delta på møtet, herunder lang vei for fastboende på Store Kalsøy og Stolmen, og ikke tilstrekkelig offentlig kommunikasjon.
- Påstanden om at anleggene vil styrke den lokale forsyningssikkerheten er ikke korrekt, da vindkraft alene ikke er i stand til å forsyne et isolert nett. Effektpådraget fra vindturbinene er avhengig av vindhastigheten, som er variabel.
- Sikringssonene rundt vindturbinene er ikke tatt med i de områdene som skal reguleres til vindkraft, og dette er bevisst utelatt for å unngå krav om undersøkelser etter kulturminnelovens § 9.
- NVE har gitt forhåndstillatelse til ekspropriasjon, uten å informere om hvilke eiendommer det gjelder.
- NVE har gitt vilkår om at det utarbeides en plan for fjerning av vindturbinene i det 12. driftsåret, dersom produksjonen av ulike årsaker opphører. Kalve mener dette ikke er godt nok, og mener at finansieringen av dette må være i orden før anleggene blir påbegynt.
- Ved gitt konsesjon har verdien av eiendommer sunket, og all videre virksomhet er sterkt truet for de neste 25 – 30 år.
- Nedslagsfeltet til drikkevannskildene på Stolmen og Store Kalsøy vil begge bli berørt av utbyggingen. På Store Kalsøy vil anleggsveien komme i berøring med nedslagsfeltet, og på Stolmen vil en av vindturbinene bli plassert midt i nedslagsfeltet. Her må det stilles krav til at det benyttes tørrisolerte transformatorer.
- Befolkningen og tilreisende vil få forringet livskvalitet som følge av støy fra vindturbinene. Folketallet tidobles i sommermånedene juni – august. Kalve viser til en konsekvensutredning for Hamnefjell vindpark, hvor det hevdes at lydnivå på 40 dBA kan føre til søvnproblemer. Kalve viser også til at ny forskning har konstatert at lavfrekvent lyd fra vindturbiner kan gi alvorlige sykdommer hos personer som lever innen en radius på 1,6 km fra støykilden, samt at vindturbiner kan høres på opptil 10 km avstand. Kalve skriver videre at nivået av støy vil avhenge av vindretningen, og påpeker at alle vindturbinene på Stolmen og Store Kalsøy er plassert nordvest på øyene. Den dominerende vindretningen i perioden april – september er fra nordvest, og dette vil derfor berøre befolkningen på øyene.
- I konsesjonssøknad er det vist støysonekart for 2MW vindturbiner for Store Kalsøy. Det er gitt konsesjon for 3MW vindturbiner. Dette vil utgjøre en stor forskjell i utbredelse av støy på øya.
- Ingen av øyene er større enn 2,5 km i noen retninger, så befolkningen vil ikke ha noen mulighet for å trekke seg unna vindturbinene.

Kalve skriver avslutningsvis i sin klage at det er betenkelig at NVE gir konsesjon rett før ”Retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg” fra Miljøverndepartementet skal vedtas av regjeringen.

Leo Kenneth Thomassen påklager NVEs vedtak i brev av 21.03.07. Han vektlegger at det er store mangler i utredningen og i plasseringen av vindturbinene, og har følgende anførsler:

- Han mener at vindturbinene på Stolmen og Kvalvåg burde behandles som ett vindkraftverk, og viser til de korte avstandene mellom de konsesjonsgitte anleggene.
- Thomassen skriver også at vindturbinene på Stolmen (Såta) vil bli plassert i nedslagsfeltet til drikkevannet på Stolmen, og påpeker at kartet som viser plassering av vindturbinene ikke stemmer.
- Thomassen viser til "Bakgrunn for vedtak", hvor det er beskrevet at vindturbinene skal plasseres øst for bebyggelse. Dette er ikke korrekt, og det vil derfor være feil å si at skyggekast og refleksblink ikke vil være noe problem.
- Hele utredningen viser liten lokalkunnskap, noe som er en følge av at miljøundersøkelsene er gjennomført over kun to dager i februar. Spesielt påpeker Thomassen at området er viktig for trekkfugler og andre fugler, og at disse vil bli skadelidende.
- Thomassen skriver at turstier og merkede løyper er mye i bruk, i motsetning til hva som går fram i utredningen. Han mener at øyene som turistmål for opplevelser i urørt natur og hav vil bli sterkt redusert ved en utbygging.
- Thomassen mener at inngrepsfrie soner vil bli eliminert på alle lokalitetene, ikke bare på Store Kalsøy.
- Helsemessige konsekvenser er ikke tatt med i verdiregnskapet, og Thomassen viser til et notat sendt av kommunelegen i Austevoll. Denne omtaler helseproblemer rundt vindkraftverk i avstander opptil 1600 meter.
- Forringelse av eiendom og turisme er også utelatt i regnskapet, og i denne sammenhengen viser Thomassen til en verdivurdering på Selbjørn som viste at eiendommene i gjennomsnitt fikk redusert verdi på 100.000 NOK. Han påpeker at det er kun to eiendommer som ligger over 1600 meter unna vindturbinene på Stolmen.

Bjørn Eirik Klepsvik skriver i brev av 24.03.07 at han er gjort oppmerksom på sin rett til å sende inn klage mot konsesjonstildelingen og ekspropriasjonstillatelsen på Store Kalsøy. Han er sterkt imot utbygging av vindkraftverk på Store Kalsøy. Han mener at NVE burde gå inn for en oppgradering og utbygging av vannkraft i stedet for å gi konsesjon til vindkraft. Han mener at vannkraft har et vesentlig større potensial for ny elektrisk kraft i Norge, og at det er til mindre skade for natur og dyreliv.

Klepsvik påpeker at det er sterk motstand i Austevoll, og at kommunestyret nå har gått enstemmig i mot vindkraftutbygging.

Grunneiere på Stolmen v/Bente Kari S. Taranger klager på konsesjonstildelingene på Stolmen og Kvalvåg i brev av 22.03.07. De skriver at deres eiendommer ligger slik til at de vil bli påvirket av vindkraftverkene, og ber om at OED trekker konsesjonene tilbake.

1. Det er ikke behov for kraften fra vindturbinene, verken lokalt, regionalt eller nasjonalt.
2. Konsesjonene er gitt før Miljøverndepartementet sine retningslinjer for lokalisering av vindkraftverk er vedtatt.
3. Det foreligger ikke en fullstendig konsekvensutredning. Vindkraftverkene på Stolmen (Stolmen og Kvalvåg) er splittet til å være to anlegg for å unngå krav om konsekvensutredning.

Dette selv om de ligger på samme øy, innenfor en omkrets på 2 km, og i samme synsfelt. Sikringssoner rundt vindturbinene er ikke tatt med, dette for å unngå krav om § 9 undersøkelser etter kulturminneloven.

4. Det er lagt til grunn forutsetninger om kvalitet og kapasitet i kraftledningsnettet som ikke er kvalitetssikret. Det er heller ikke avklart hvem som skal betale for en oppgradering.
5. Kostnadene ved ilandføring av vindturbiner er underestimerte, og det er ikke gjort noen avtale om bygging av kai på Salthella.
6. Tiltakshaveren har verken kapital eller kompetanse til å bygge ut og drive vindkraftverkene.
7. Det er gitt forhåndstillatelse til ekspropriasjon, uten at det er opplyst om hvilke eiendommer dette gjelder.
8. Området er uten inngrep i dag, og er et svært verdifullt rekreasjonsområde. Det finnes en direkte truet vegetasjonstype og flere rødlistede fuglearter.
9. Nyere forskning tyder på at støy- og helseplager kan forekomme opptil 1,5 km fra vindturbiner med denne størrelsen. Kun tre husstander på Stolmen ligger utenfor denne sonen.
10. Med dagens støtteordninger er det tvilsomt om vindturbinene blir etablert, men i og med at konsesjonen er gitt vil det båndlegge området for flere år, noe som allerede har redusert verdien av eiendommer.
11. Stolmen vindkraftverk ligger i et område som er regulert som nedslagsfelt for drikkevannskilden på øya, Stangelandsvatnet. Dette er ikke opplyst om i saksbehandlingen, og feilen i kommunen sin arealplan er ikke rettet opp.
12. Den regionale turistløypa, Nordsjøløypa, går tvers gjennom det planlagte området ved Såta på Stolmen.

Solveig og Mons Salthella klager på NVEs vedtak om å gi konsesjon til vindkraftverk på Stolmen i brev av 26.04.07. De er grunneiere på Salthella, nord på Selbjørn, og er sterkt i mot at det blir oppført vindturbiner på Stolmen. De begrunner dette med at de vil få utsikt mot der vindturbinene vil bli plassert. De vil ikke ha den flotte naturen ødelagt av vindturbiner som raver høyt til værs og skygger for solen. De skriver også om at det er en havørnbestand 400 meter unna, som har sin hekkeplass midt mellom vindturbinene på Stolmen og Selbjørn. De mener at Statkraft heller bør bygge et bølgekraftverk i stedet, noe som ikke vil sjenere noen.

4. Hybrid Technology AS sine kommentarer

HybridTech har kommentert innkomne klager i brev av 17.04.07. De skriver at det er kommet fram påstander som ikke er korrekte ut fra den faktiske saksgangen og ut fra det underlagsmaterialet som ligger til grunn for konsesjonssøknadene.

- Underskriftskampanje: HybridTech fremhever at det er 249 underskrifter mot vindkraftplanene, hvilket utgjør 5 % av befolkningen i Austevoll. Flere av underskriftene kommer fra personer som ikke er bosatt i Austevoll, så det totale antall underskrifter fra personer som kommer fra kommunens innbyggere er mindre enn 5 %.
- Støy, skyggekast og refleksblink: HybridTech vil understreke at de gjennom hele prosessen har forholdt seg nøye til krav og retningslinjer som er trukket opp av Stortinget, Olje- og energidepartementet og NVE når det gjelder vindkraftverk. Med hensyn til potensielle

problemer knyttet til støy etc. viser vurderingene at for alle hus i nærheten av vindkraftverkene vil man ligge godt innenfor de rammer som defineres som ikke problematiske i henhold til SFTs retningslinjer.

- Tre konsesjoner i stedet for en konsesjon: Bakgrunnen for at prosjektene er delt inn i tre konsesjoner i henhold til konsesjonssøknadene, er at de tre lokalitetene er å betrakte som tre ulike prosjekter. Det er separate ilandføringssteder for utstyr, separate veianlegg og anleggsområder, samt ulike tilkoblingspunkter til Austevoll Kraftlags nett. Hvert av de tre prosjektene kan derfor realiseres uavhengig av hverandre.

Kommentar til klage fra Austevoll kommune:

Innledningsvis ønsker HybridTech å kommentere følgende: HybridTech startet arbeidet med forundersøkelser og prosjektering av utbygging av mulige vindkraftanlegg i Austevoll i 2004. Helt fra starten av arbeidet og frem til konsesjoner ble gitt av NVE 19. februar 2007, har vi hatt en god dialog med politiske organer og administrasjon i Austevoll Kommune. Dette bekreftes av de politiske vedtak som er fattet, både vedtaket i kommunestyremøtet 15. september 2005 der det ble vedtatt å gi en positiv uttalelse i NVEs høringsrunde (18 mot 8 stemmer for HybridTechs konsesjonssøknader) og senest 14 desember 2006, da kommunestyret med 23 mot 3 stemmer fattet nytt vedtak om at de var for HybridTechs prosjekter.

Når det gjelder Austevoll Kommunes klage, bør denne sees i lys av en del påstander som i perioden etter konsesjonstildelingen har fremkommet fra enkelte sentrale personer i lokalsamfunnet Austevoll. Dette er påstander som både gjelder vindkraft generelt og som er knyttet til HybridTechs planlagte vindkraftverk spesielt. Disse påstandene er referert i de ulike klagen som er kommet på konsesjonstildelingen, og HybridTechs syn på disse påstandene beskrives nedenfor.

Austevoll kommune viser i sin klage til (sitat) "(...) ei samla vurdering av fordeler og ulemper med vindkraft, ikkje minst basert på innspel frå innbyggjarane i kommune; (...) ber om at konsesjonane vert trekt attende". Når det gjelder innspill fra innbyggerne, er dette i hovedsak basert på innspill fra enkeltpersoner, men det er også gjennomført en underskriftskampanje. Denne er både gjennomført ved utlegging av lister og gjennom en kampanje på internett. Underskriftskampanjen er fremhevet i flere av de øvrige klagen også, men som det korrekt fremgår av klagen til Advokatcompagniet DA, er det bare hentet inn 249 underskrifter gjennom underskriftskampanjen. Dette utgjør i utgangspunktet bare ca 5 % av Austevolls befolkning. Imidlertid vil vi i tillegg påpeke at kampanjen som sagt også har vært gjennomført over internett (www.underskrift.no), noe som gjør at mange av underskriftene faktisk kommer fra personer som ikke er bosatt i Austevoll. Basert på en gjennomgang av underskriftslistene fremkommer det at det totalt er 153 underskrifter som med sikkerhet **ikke** tilhører personer bosatt i Austevoll, altså er det maksimalt 54 % av totalt antall underskrifter som faktiske kommer fra kommunens innbyggere. Dette utgjør bare ca 2 % av befolkningen. HybridTech kan derfor ikke se at disse underskriftslistene er representative for den allmenne holdningen i Austevoll, selv om altså kommunestyrepolitikere i Austevoll har valgt å legge dette til grunn for sitt vedtak.

Austevoll kommunes frykt om fraflytting og en negativ utvikling i kommunen er så vidt HybridTech kjenner til ikke i overensstemmelse med erfaringer fra andre vindkraftkommuner langs kysten. Landssammenslutninga av Norske Vindkraftkommuner (www.lnvk.no), som har over 30 medlemskommuner, uttaler blant annet følgende i brev datert 7. februar 2007 til Energi&Miljøkomiteen på Stortinget:

"Erfaringene med de moderne vindkraftverkene som finnes i Norge i dag, er svært gode sett fra lokalmiljøets side. Vindkraftverkene gir arbeidsplasser, leieinntekter til grunneiere og skatteinntekter

til kommunene. Erfaringen viser også at det er mulig å finne et godt samspill mellom vindkraft og andre næringsinteresser.”

Det kan også tillegges at ifølge opplysninger tilgjengelig hos Statistisk Sentralbyrå har det ikke oppstått noen særskilt negativ trend i befolkningsutviklingen etter at de store vindkraftparkene på Smøla, Hitra og Måsøy (Havøygavlen) har blitt satt i drift, dersom man sammenlikner med utviklingen det foregående tiår.

Når det gjelder boligfelt i Austevoll er situasjonen som følger, i henhold til gjeldende kommuneplan (gjelder for perioden 2006-2018):

- På øya Stolmen, der vindkraftverkene Stolmen og Kvalvåg skal ligge, er det per i dag kun ett enkelt område som er regulert til boligformål. Dette er begrenset til ca 0,25 km² og befinner seg i et område på mellom ca 1,0 – 1,3 km fra nærmeste vindturbin (Stolmen vindkraftverk). Alle øvrige boliger på Stolmen befinner seg pr i dag i ”LNF-områder med bestemmelser om spredd utbygging”. Det er ikke satt av arealer til fremtidige boligområder på Stolmen. Imidlertid er det innenfor ’LNF-områdene med bestemmelser om spredd utbygging’ mulighet til å gjøre en fortetting med 11 boliger dersom man sender byggemelding på dette. Det er også et par mindre områder som er regulert til fremtidig fritidsbebyggelse.
- På Store Kalsøy er det per i dag to områder som er regulert til boligformål. Disse er til sammen ca. 0,2 km² store, og det nærmeste av disse ligger ca. 2 km fra nærmeste vindturbin. Alle øvrige boliger på Store Kalsøy befinner seg per i dag i ”LNF-områder med bestemmelser om spredd utbygging”. På Store Kalsøy er det kun ett område som er satt av til fremtidig boligområde. Dette er på ca. 0,3 km² og befinner seg ca. 2 km fra nærmeste vindturbin. Imidlertid er det innenfor ”LNF-områdene med bestemmelser om spredd utbygging” mulighet til å gjøre en fortetting med 12 boliger dersom man sender byggemelding på dette. Det er to mindre områder som er regulert til fremtidig fritidsbebyggelse

Det fremgår derfor at boligfeltene som kommunen beskriver i sin klage (300 nye tomter) altså i liten grad ligger i områder nær HybridTechs vindkraftanlegg.

Når det gjelder reiselivsbransjen i Austevoll henviser Austevoll kommune til sin satsning på reiseliv og til skepsis fra det lokale reiselivslaget. I denne sammenhengen vil vi gjøre oppmerksom på at det utenom HSD (Bergensfirma som driver busser og ferjer i Austevoll) per i dag kun er to bedrifter i Austevoll Reiselivslag som kommer inn under den tradisjonelle definisjon av reiselivsnæring. Dette er Bekkjarvik Gjestgiveri, som er lokalisert i Bekkjarvik, over 10 km fra vindkraftanlegget på Stolmen og der det ikke er noen som helst visuell påvirkning fra anleggene. I tillegg finnes reisebyrået Arriva. De øvrige medlemmene av reiselivslaget er stort sett bedrifter innen detaljhandel, med unntak av en bedrift som driver en besøksgård med overnatting, en fiskeskøyte som kan leies og noen mindre bedrifter og privatpersoner som driver utleie av leiligheter i sjøboder/naust. Ingen av disse bedriftene er lokalisert i nærheten av vindkraftanleggene. Den synes derfor som satsningen på reiselivet i Austevoll rent faktisk er noe begrenset, og at denne reiselivsvirksomheten i svært liten grad kan sies å kunne påvirkes av vindkraftanleggene.

Når Austevoll kommune refererer til at det er en betydelig motstand lokalt i sin argumentasjon knyttet til nasjonal kraftbalanse mv., vil HybridTech referere til det bare er 2 % av befolkningen på Austevoll som har skrevet under på et opprop mot vindkraft.

Når det gjelder Austevoll kommunes bekymring om manglende utredninger knyttet til elektromagnetisme og støy, ønsker HybridTech å understreke at vi gjennom hele plan- og søkefasen har forholdt oss nøye til de krav og retningslinjer som er trukket opp av Stortinget, Olje og

Energidepartementet og NVE når det gjelder vindkraftverk. Når det gjelder potensielle problemer knyttet til støy etc. viser vurderinger som er gjort for HybridTechs tre anlegg i Austevoll at for alle hus i nærheten av vindkraftanleggene vil man ligge godt innenfor de rammer som defineres som ikke problematiske i henhold til SFTs retningslinjer. Når det gjelder elektromagnetisme vil vi understreke at høyeste spenningsnivå i anlegget er 22 kV. Kablene vil i hovedsak være lagt i jord. Eksisterende forskrifter vil bli fulgt.

Kommentar til klage fra Advokatcompagniet DA:

Del I – Innledning:

I sin innledning hevder advokatene som har skrevet klagen at de representerer et utvalg av innbyggerne på Austevoll. HybridTech anser at det da er noe underlig at ikke advokatfirmaet som en del av sin klage opplyser hvem disse innbyggere faktisk er. Dette er derfor, etter HybridTechs mening, ikke å betrakte som en klage i henhold til gjeldende regelverk, da det ikke fremgår hvem som er de reelle klagerne.

Når det gjelder påstanden om manglende informasjon til innbyggerne, vil vi henvise både til den informasjon (folkemøte mv.) som følger av NVE konsesjonsbehandlingsprosess, og til at det i tillegg har det vært gjennomført en rekke møter med henholdsvis det politiske miljøet på Austevoll, politisk ledelse og administrativ ledelse i kommunen, kommunens tekniske etat, grunneiere, Austevoll Kraftlag og lokalt næringsliv. Dessuten har HybridTech senest 19.3.2007 avholdt et åpent folkemøte i Austevoll der prosjektene ble presentert. Dette møtet ble annonsert i lokalavisen Marsteinen og gjennom oppslag i nærmiljøet. Det var ca 50 deltakere på møtet. Utover dette har det vært en rekke oppslag om prosjektenes fremdrift i lokalavisen Marsteinen gjennom hele prosjektperioden.

Når det gjelder innbyggernes mulighet for å delta på NVEs folkemøte på Storebø kl 1900 den 20.6.2005, vil HybridTech påpeke følgende:

1. Stolmen har broforbindelse til Huftarøy (der Storebø ligger), og man er således ikke avhengig av ferje for å komme fra Stolmen til Storebø. Når det gjelder bruk av buss går det ifølge HSDs rutetabell (www.hsd.no) buss fra Storebø til Stolmen kl 2055 (denne går til Bekkjarvik og fortsetter til Våge på Stolmen dersom det er passasjerer hit). Denne bussen gikk altså etter møtets avslutning.

2. For å komme fra Storebø til Store Kalsøy må man ta ferje fra Hufthamar (5 min med bil fra Storebø) til Austevollshella (www.hsd.no). Det går ferje fra Hufthamar kl 2110 og kl 2300, altså etter møtets avslutning. Imidlertid går det ikke buss videre fra Austevollshella til Store Kalsøy så sent på kvelden, og man må derfor benytte bil på denne strekningen.

Det hevdes videre i klagen at det ble gjennomført en underskriftskampanje i løpet av en uke i januar 2007, og at den viser at en stor del av lokalbefolkningen går sterkt imot vindturbiner. Vi vil i denne sammenheng påpeke følgende:

- På originallistene er det til dels påført dato for underskrift, og disse viser at det er hentet inn underskrifter over en periode på nærmere en og en halv måned, og ikke i løpet av en uke, som Advokatcompagniet hevder. Dessuten er kampanjen også gjennomført over internett (www.underskrift.no), og denne kampanjen er fortsatt åpen.
- Som Advokatcompagniet selv påpeker et det bare hentet inn 249 underskrifter gjennom underskriftskampanjen. Dette utgjør i utgangspunktet bare ca 5 % av Austevolls befolkning. Imidlertid vil vi i tillegg påpeke at kampanjen som sagt også har vært gjennomført over internett (www.underskrift.no), noe som gjør at mange av underskriftene faktisk kommer fra personer som ikke er bosatt i Austevoll. Basert på en gjennomgang av underskriftslistene

fremkommer det at det totalt er 153 underskrifter som med sikkerhet ikke tilhører personer bosatt i Austevoll. Følgelig er det maksimalt 54 % av totalt antall underskrifter som kommer fra kommunens innbyggere. Dette utgjør bare ca 2 % av befolkningen.

HybridTech kan derfor ikke se at disse underskriftslistene er representative for den allmenne holdningen i Austevoll, selv om altså kommunestyrepolitikerne i Austevoll har valgt å legge dette til grunn for sitt vedtak.

Del II – Saksbehandlingsfeil

Når det gjelder problemstillingen knyttet til en eller flere konsesjoner, vil HybridTech påpeke at de tre lokasjonene for vindkraft er å betrakte som tre ulike prosjekter ut fra følgende forhold: Det er separate ilandsføringssteder for utstyr (Hillesvik, Sætrevisa og Salthella). Det er også tre separate veianlegg og anleggsområder, samt ulike tilkoblingspunkter til Austevoll Kraftlags nett. Hvert av prosjektene kan derfor realiseres uavhengig av de andre.

Del III – Den faglige Skjønnsvurderingen

Energiproduksjon

I henhold til HybridTechs kalkyler er hvert av de tre vindkraftanleggene drivverdige med det nåværende støttenivå på 8 øre/kWh. Det er derfor ikke nødvendig med ytterligere utbygging av vindparkene for at disse skal kunne drives økonomisk forsvarlig.

HybridTechs anlegg vil i gjennomsnitt dekke 70 % av Austevolls årlige kraftbehov. Denne produksjonen vil mates direkte inn i Austevoll Kraftlags nett, der det pr i dag ikke finnes annen produksjon. Disse anleggene har derfor en profil som gjør at den lokale forsyningssikkerheten vil bedres, samtidig som de har en betydelig energiøkonomiserende effekt. Austevoll Kraftlag vil som følge av HybridTechs prosjekter få redusert nettleie i regionalnettet og reduserte nettap. I brev datert 1. desember 2006 bekreftet Austevoll Kraftlag at selskapet som følge av HybridTechs prosjekter vil få innsparinger i størrelsesorden 2,8 MNOK pr år. Over en periode på 20 år utgjør dette 56 MNOK. Austevoll Kraftlag har også bekreftet at disse innsparingene vil komme kommunens innbyggere til gode.

Økt forsyningssikkerhet

Flimmer i nettet: Vindmøllene har elektronisk styring for å forhindre dette problemet. HybridTech vil benytte vindmøller fra leverandører som oppfyller de krav til strømkvalitet som fastsettes av NVE. Slik HybridTech ser det, er denne problemstillingen først og fremst knyttet til valg av tekniske løsninger, og ikke til behov for utredninger. Dette vil håndteres som en del av detaljprosjekteringen.

Reiseliv

Det vises til kommentarene til klagen fra Austevoll kommune

Friluftsliv

Status på områdenes tilgjengelighet er pr i dag:

- For anlegget Stolmen gjør turstien Nordsjøløypa at det foreligger en delvis tilgjengelighet til området i forbindelse med fotturer.
- For Store Kalsøy er det pr i dag ingen tilgjengelighet til området i form av veier eller turstier. Nordsjøløypa går her lenger syd på øya.

- På Kvalvåg er det pr i dag ingen tilgjengelighet til området i form av veier eller turstier.

Nye veier vil medføre at områdene blir lettere tilgjengelig både til fotturer, sykling, rullestolbruk og liknende. I tillegg vil grunneierne få tilgang til nøkkel til veibommer, slik at man kan ta seg inn i området med kjøretøy i forbindelse med jakt, beitende husdyr og annen utnyttelse av området som ikke kommer i konflikt med vindkraftvirksomheten. HybridTech vil i tillegg være positive til henvendelser fra kommunale etater, ideelle organisasjoner m.v. i forbindelse med bruk av veinettet i forbindelse med ekskursjoner med ulike typer kjøretøy.

Når det gjelder størrelse på øyene vil vi fra HybridTechs side kommentere at øya Stolmen totalt sett er ca. 8 km² stor mens Store Kalsøy er ca. 6,5 km².

Støy

Advokatcompagniet henviser til brev fra kommunelegen i Austevoll. Dette brevet er ikke skrevet på brevpapiret til kommunelegen i Austevoll, det er ikke signert, og det er ikke oppgitt hvilken person det er som uttaler seg i egenskap av kommunelege.

Når det gjelder den franske undersøkelsen det refereres til, sammenfaller ikke denne rapportens konklusjoner med de retningslinjer som foreligger fra norske myndigheter side.

Det er for så vidt korrekt at HybridTech i konsesjonssøknaden for Store Kalsøy ved en feil har utført støyberegninger ut fra vindmøller på 2 MW. Støyberegningene tar utgangspunkt i en lydstyrke oppgitt av fabrikant og dempning er beregnet som funksjon av anstand ut i fra møllene. Det er altså beregnet ut i fra et støy nivå på 102 db også på Store Kalsøy. Et mer korrekt nivå for en 3 MW vindmølle i tilsvarende produksjonsmodus vil være 104.4 db. Avstanden fra vindmøllene til nærmeste hus på Store Kalsøy er imidlertid over 950 meter. På denne avstanden vil støy nivået være 34 dB hvis vi har 104.4 db ved møllene, altså godt under grenseverdien på 40 dB.

Skyggekast og refleksblink

Det er korrekt at møllene er plassert vest for bosetningen på øyene.

Drikkevannskilder

For Store Kalsøy er veitraseen lagt slik at man unngår nedslagsfeltet til Eiriksvatnet.

På Stolmen er det korrekt at veianlegg og møller berører nedslagsfeltet til Stangelandsvannet. Det er et privat foretak som driver et vannverk i vannet. Det er ikke innført særlige restriksjoner på bruk av nedslagsfeltet. Det går blant annet en fylkesvei i området og ellers er det ingen innskrenkninger på fri ferdsel. I forbindelse med reguleringsplanen har det ikke kommet inn merknader til at det skal legges vei i området eller til mølleplasseringen, verken fra det private vannselskapet eller av kommunen selv. Dette er bekreftet av Austevoll kommune.

Det henvises også til at ifølge kommuneplanen for perioden 2006-2018 er verken nedslagsfeltet for Eiriksvatnet på Store Kalsøy eller Stangelandsvannet på Stolmen pr i dag båndlagt som nedslagsfelt for drikkevann.

Når det gjelder isolasjonsmetode for transformatorer vil disse uansett hvilken type som benyttes bli montert forskriftsmessig, noe som vil hindre miljøforurensing.

Konsekvenser av manglende drifting

HybridTech har diskutert med grunneierne at det settes av midler på et tidligere tidspunkt enn 12. driftsår. Det foreligger imidlertid ikke noen avtale om dette.

Kommentarer til klage fra Leo Kenneth Thomassen

Når det gjelder problemstillingen med tre konsesjoner kontra en konsesjon henvises til kommentarer i hovedbrevet.

Problemstillingen med nedslagsfelt for drikkevann på Stolmen er adressert i kommentarer til klagen fra Advokatcompagniet DA.

Problemstillingen med plassering av møllene er adressert i kommentarer til klagen fra Advokatcompagniet DA.

Det er riktig at det ligger flere beboelseshus under 700 meter fra anleggene på Stolmen, men dette begrenser seg til 2 hus. Det nærmeste ligger ca. 650 meter unna.

Det er bare en merket turløype på Stolmen. Det er riktig at denne går inn i anlegget på Stolmen (men ikke Kvalvåg).

Når det gjelder Miljøfaglig Utredning, er dette et selskap med bred erfaring innenfor konsekvensutredninger, og oppdraget ble utført i henhold til hva som er vanlig for denne typen utredningen, tatt i betraktning av at anleggene er under 10 MW. Miljøfaglig Utredning hadde for øvrig kjennskap til Austevoll på det tidspunktet utredningen ble gjennomført, da det var dette selskapet som også gjorde KU for Statkraft på Selbjørn. Ellers er undersøkelsen gjennomført på et tidspunkt som ble vurdert som gunstig sett ut fra en totalvurdering av den informasjon som skulle hentes inn.

Når det gjelder motstand i befolkningen henvises til kommentar i hovedbrev samt kommentarer til klagen fra Advokatcompagniet DA.

Vedrørende uttalelsene fra kommunelegen henvises det til kommentarene til klagen fra Advokatcompagniet DA.

Punkter fra HybridTechs folkemøte:

1. Finansiering av kai på Salthella: For å bidra til næringsutvikling i Austevoll vil HybridTech her bidra til et større kommunalt initiert prosjekt for å forbedre og utvide eksisterende kaianlegg. Dette prosjektet er kostnadsberegnet til totalt ca 13 MNOK, hvorav Kystverket vil bidra med 4.2 MNOK. HybridTech vil bidra med 3 MNOK. Statkraft har også gitt tilsagn om bidrag i samme størrelsesorden. Dette anlegget vil da kunne benyttes av HybridTech som omlastningshavn og lagerplass under anleggsperioden, slik at man gjør innsparinger i kostnadene for øvrige havneanlegg (Sætreveika og Hillesvik). Dersom dette anlegget ikke blir fullfinansiert, vil HybridTech basere seg på sine tidligere løsninger.
2. Tilførselsvei: Det er ikke riktig at fylkesveien skal bygges ut som beskrevet. Svingdiameter etc som beskrives gjelder for kaianlegget på Salthella, som altså skal benyttes til omlastningshavn og lagringsplass i anleggsperioden. Kostnadsoverslaget på 500 000 kroner, som det refereres til, er knyttet til utbedringer av eksisterende vei fra Salthella og opp til fylkesveien. Denne er ca. 300 meter lang.
3. Oppgradering av høyspentkabel over Stolmasundet: Austevoll Kraftlag har i brev datert 16. desember 2005 gitt HybridTech tilsagn om tilknytning til Austevoll Kraftlags nett for de tre vindkraftparkene som NVE nå har gitt konsesjon til. Videre har Austevoll Kraftlag i sin høringsuttalelse til NVE vedrørende konsesjonssøknadene (datert 5. september 2005) uttalt at man er svært positive til utbyggingen. Man sier i samme brev at man ser svært få problemer med å distribuere den kraftmengden det er snakk om. Enkelte forsterkninger må gjøres, men det meste av dette er noe som allerede ligger i kraftlagets fremtidsplaner.

4. Midler til demontering av anlegg: Det vises til kommentarer til klagen fra Advokatcompagniet DA.
5. Økonomisk tap hos grunneiere: HybridTech vil ikke gi kompensasjon til grunneiere utover hva som betales i leie av grunn for anleggsområdene.
6. Sikkerhetssone: Dette er noe som var ønskelig fra kommunens side på et tidligere stadium i reguleringsprosessen. Dette er imidlertid noe man senere har gått bort fra, i samråd med Hordaland Fylkeskommune.
7. Iskasting: Det henvises til konsesjonsbetingelsene fra NVE.
8. Drikkevannskilder: Det henvises til kommentarer til klagen fra Advokatcompagniet DA.

Når det gjelder HybridTechs økonomi, henvises til kommentar til klagen fra Kjell Stangeland.

Kommentarer til klage fra Lillian Kalve m.fl:

Det er ikke korrekt at Miljøfaglig Utredning anser sin egen undersøkelse som lite grundig og som direkte mangelfull. H. Halstensen som det refereres til er for øvrig leder av aksjonen mot Selbjørn Vindpark og ikke en person som er eller har vært ansatt i Miljøfaglig Utredning. Utredningen er utført i henhold til hva som er vanlig for denne typen utredninger, tatt i betraktning at anleggene er under 10 MW.

Kommentarer til klage fra Kjell Stangeland:

Det har aldri vært gjennomført noen hemmelige møter mellom kommunestyrerepresentantene i Austevoll og HybridTech. HybridTech holdt 6.september 2005 et informasjonsmøte om prosjektene, der alle kommunestyrerepresentanter i Austevoll var invitert. Dette var et rent informasjonsmøte og ikke noen forhandlingssituasjon, noe som kommunens ledelse vil kunne bekrefte.

HybridTech baserer seg ikke lenger på Mølna som det primære ilandføringsalternativet for anlegget på Stolmen. Istedenfor er det ønskelig å benytte Salthella. Det henvises for øvrig til kommentarer til klagen fra Leo Kenneth Thomassen.

Om HybridTechs økonomiske situasjon er det å si at HybridTech er et lite selskap der virksomheten hovedsakelig er knyttet til egen prosjektutvikling av vindkraftanlegg. Selskapet er opprettet og drives med utgangspunkt i eiergrupperingens betydelige kompetanse og lange erfaring knyttet til energiforsyningen i Norge.

Eiergrupperingen representerer også en ikke ubetydelig kapitalbase, og driften sikres gjennom kapitaltilførsler ved behov. Eierne er naturligvis klar over alle signifikante forhold forbundet med kostnader knyttet til konsesjonsprosesser og investeringer i vindkraftanlegg, og har de nødvendige forutsetninger for å sikre en forsvarlig økonomi knyttet til utbygging og drift av anleggene.

Når det gjelder HybridTechs driftkompetanse vil vi videre vise til at det pr i dag er få kraftprodusenter i Norge som har erfaring med drift av vindmøller. Imidlertid vil vi vise til at prosjektleder for Austevoll-anleggene, Ragnar Sira, har lang erfaring fra drift av vannkraftanlegg. Dette inkluderer to år på driftsentralen i Oslo Lysverker og 10 år i Oppland Energiverk, sistnevnte med ansvar for kraftproduksjonen og vannhusholdning. Han har også vært med på første gangs oppkjøring av Dokkaverkene og har god kunnskap om konsesjonspålegg og prosessen knyttet til å etterkomme slike. Ragnar Sira er for øvrig meddelt godkjenning som sakkyndig driftsleder. Forøvrig er HybridTech bestykket med flere personer med sivilingeniørsbakgrunn og med flere tiårs erfaring innenfor virksomhet knyttet til energibransjen.

For øvrig henvises det til kommentarer til klagen fra Advokatcompagniet og Leo Kenneth Thomassen, samt kommentarer i hovedbrevet.

Kommentarer til klage fra Norges Miljøvernforbund:

Det er korrekt at det gjøres observasjoner av havørn i Austevoll. Det henvises imidlertid til rapport fra Norsk Viltforvaltning der det fremgår at det ikke er hekkende havørn i planområdet.

HybridTech vil understreke at det kun er anlegget Stolmen som er i direkte berøring med Nordsjøløypen. Når det gjelder lokale turist- og reiselivsinteresser vises det til kommentarer til klagen fra Austevoll kommune.

Ingen av områdene som skal benyttes til vindkraftanlegg er eller har vært regulert til friområder. Områdene har vært regulert som "LNF-område uten bestemmelser om spredt utbygging", det vil si utmark. Verken på øya Stolmen eller på Store Kalsøy finnes det noen områder som i henhold til kommuneplan for perioden 2006-2018 er regulert til friområder eller til "LNF-område der naturvern er dominerende". I henhold til kommuneplanen finnes det heller ingen områder på disse øyene som er båndlagt, eller som skal båndlegges, etter lov om naturvern, lov om kulturminner eller etter friluftsløven.

Kommentarer til klage fra Norsk Ornitologisk Forening:

Begrunnelsens punkt 1: Det henvises det til rapport fra Norsk Viltforvaltning v/Magnus Steinsvåg datert 30/7-2005. HybridTech er overhodet ikke enige i at fagrapporten er verdiløs, og det vises til at Magnus Steinsvåg både gjennom sin utdanning som zoolog (cand. Scient.) på NTNU og gjennom sin yrkeserfaring har omfattende kompetanse og erfaring innen fagområdet. Det er ikke korrekt at NOFs Prosjekt Havørn ikke ble kontaktet. Tvert imot har Steinsland som en del av sitt utredningsarbeid vært i kontakt med Tore Wiers i havørnprosjektet om saken. Det kan også tillegges at Steinsvåg tidligere har samarbeidet med Wiers i forbindelse med merking av havørn i Sunnhordaland. Det er også referert til Wiers i rapporten fra Steinsvåg. Det kan også tillegges at Steinsvåg tidligere har samarbeidet med Wiers i forbindelse med merking av havørn i Sunnhordland. Magnus Johan Steinsvåg ble fra 02.05.07 ansatt i vikariat som rådgiver innen biologisk mangfold ved miljøvernavdelingen til Fylkesmannen i Hordaland, noe som også understreker hans kompetanse.

Begrunnelsens punkt 2: Det vises til rapporten fra Miljøfaglig Utredning der det i avsnitt 4.3.1, der det fremgår at det per i dag ikke finnes villmarkspregede områder eller INON sone 1-områder i undersøkelsesområdene. Videre heter det (sitat): "Nordvestlige deler av undersøkelsesområdet på Store Kalsøy berører INON sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep), likeledes ytre deler av Ystaneset og vestlige deler av Stolmen. Ingen møller er plassert innenfor INON 2, men møllenes visuelle dominanssone kommer likevel i berøring med INON sone 2.". Det er altså ikke slik at møllene plasseres i områder som i dag er INON-områder eller villmarkspregede områder.

Resterende klager:

Det vises til kommentarene på Austevoll kommune, Advokatcompagniet DA og Kjell Stangelands klager.

5. NVEs vurdering av innkomne klager

NVE har mottatt fjorten klager og tolv av disse er antatt å ha rettslig klageinteresse. En del av klageinstansene har like eller tilsvarende klagegrunner, og NVE har derfor valgt å kommentere klagen tematisk. NVE har kommentert de forhold vi mener kan ha betydning for klagebehandlingen.

5.1 Behandlingsprosess, undersøkelser og vedtak

Flere av høringsinstansene poengterer at det er en ulogisk oppdeling av konsesjonssøknadene, og at spesielt vindkraftprosjektene på Stolmen og Kvalvåg er å betrakte som ett prosjekt på grunn av kort avstand mellom lokalitetene. Ingen av de tre prosjektene har installasjoner som krever konsekvensutredning, og NVE har behandlet konsesjonssøknadene som tre ulike prosjekter. NVE er klar over at det er korte avstander mellom de ytterste vindturbiner på Kvalvåg (Ystaneset) og Stolmen (Såta). Planene bærer imidlertid preg av å være ulike prosjekter i form av separat tilkomst til planområdene, lokalisering (herunder at de er plassert på to forskjellige høydedrag og med en avstand som gjør at disse vindkraftverkene er atskilt) og måten de skal kobles til nettet på. Dette gjør at hvert enkelt prosjekt kan realiseres uavhengig av hverandre, og de blir derfor behandlet som tre separate prosjekter.

Miljøfaglig Utredning AS har gjort undersøkelser i planområdet, som resulterte i en rapport som NVE har benyttet i saksbehandlingen. I samråd med Hordaland fylkeskommune ba NVE om tilleggundersøkelser for å få en oversikt over trekk og hekkevirkksomheten til rovfugl. NOF mener at denne fagrapporten er verdiløs så langt det gjelder fuglelivet. De mener at det ikke ble hentet inn opplysninger fra kilder som sitter inne med viktig kunnskap i denne sammenhengen, og at utredningene ikke tilfredsstillende de minimumskrav som må stilles for konsekvensvurderinger av naturinngrep. NVE mener at rapporten besvarer de spørsmål som låg til grunn for kravet om tilleggundersøkelser. NVE er av den oppfatning at rapporten viser de faktiske forhold hva angår trekk og hekking av rovfugl, kan ikke slutte seg til NOFs påstand om at den er verdiløs.

Flere av de som påklager NVEs vedtak nevner at feltundersøkelsene som er gjort i forbindelse med rapporten som er lagt fram av Miljøfaglig Utredning, er gjort over kun to dager i februar 2005. NVE mener allikevel at det er en fullgod rapport som viser en helhetlig oversikt over ulike fordeler og ulemper ved anleggelse av vindkraft i Austevoll. Som nevnt tidligere, ingen av prosjektene er konsekvensutredningspliktige tiltak, og NVE har derfor ikke fastsatt utredningsprogram for tiltakshaver.

Kjell Stangeland mener at det ikke er gjennomført et tilfredsstillende høringsmøte i lokalmiljøet, med tanke på at det ikke var informert om formål, innhold og formell status. NVE arrangerte et felles informasjonsmøte i Storebø den 20.6.2005 for Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy vindkraftverk, og det var annonsert i lokalavisen om møtet, hvor det gikk fram at NVE skulle informere om behandlingsprosessen og Hybrid Technology AS om prosjektet. Stangeland påpeker også at det ikke er registrert oppmøte og laget møtereferat. NVE har registrert oppmøte, det går fram i "Bakgrunn for vedtak" av 14.2.2007. Det har ikke vært praksis for NVE å lage referat fra møter i slike sammenhenger. Kommentarer og uttalelser fra møtet er allikevel notert og tatt til etterretning i saksbehandlingen.

5.2 Nasjonale føringer og internasjonale konvensjoner

Nasjonale retningslinjer for vindkraft

Miljøverndepartementet vedtok 19.06.07 nye retningslinjer for lokalisering av vindkraft. Norges Miljøvernforbund (NMF) m.fl. kritiserer at konsesjonsbehandlingen av enkeltsaker ble avsluttet før arbeidet med retningslinjene var sluttført. Retningslinjene gjelder for utarbeidelse av lokale og regionale planer og samordning med konsesjonsbehandling etter energiloven. NVE har deltatt aktivt i arbeidet med retningslinjene og er godt kjent med innholdet i disse. De vedtatte retningslinjene gir ikke noe grunnlag til å endre NVEs vedtak om å gi konsesjon til Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy vindkraftverk.

Internasjonale konvensjoner

NMF mener at konsesjonene bryter med flere internasjonale og europeiske avtaler og konvensjoner som Norge er forpliktet til å forholde seg til. NMF nevner landskapsvernkonvensjonen, Bonnkonvensjonen og Bernkonvensjonen. NMF mener også at konsesjonene bryter med en ratifisert regional avtale om bevaring av flaggermus i Europa (EUOBATS). Mer om dette under kap 5.6.

NMF mener at vedtaket bryter med de forpliktelsene Norge har i henhold til landskapsvernkonvensjonen. Landskapsvernkonvensjonen omfatter alle typer landskap; by- og bygdelandskap, kyst- og fjellandskap. Den handler om verdifulle landskap, ordinære landskap og om landskap som kan trenge reparasjon. Landskapet er i stadig endring. Konvensjonen tar ikke sikte på å hindre endringer, men å påvirke endringene i en retning som folk ønsker. Konvensjonen legger særlig vekt på landskapet der folk bor og arbeider og der barn vokser opp. Et viktig mål med konvensjonen er å styrke enkeltmenneskets og lokalsamfunnets medvirkning i arbeidet med planlegging, vern og forvaltning av landskap. Konvensjonen etablerer ansvar og rettigheter for alle til å etterspørre landskaphensyn i omgivelsene sine, engasjere seg for å ta vare på landskapskvaliteter, delta når fagfolk, byråkrater og politikere diskuterer landskapets verdier og forvaltning og bidra når myndigheter innarbeider landskaphensyn i planlegging og forvaltning. Konvensjonen er altså ikke en konvensjon om vern av landskapet i tradisjonell bruk av vernebegrepet, men en bevisstgjøring i forhold til hvordan landskapet skal tolkes og hvordan folk skal involveres i diskusjonen om landskapsendringer. Ut i fra NVEs forståelse av landskapskonvensjonen, kan vi ikke se at våre konsesjonsvedtak kan oppfattes som å være i strid med konvensjonen.

NMF mener at konsesjonene er i strid med Bonn-konvensjonen og Bern-konvensjonen pga potensiell konflikt med havørn (Bonn-konvensjonen liste I), kongeørn og sangsvane (Bern-konvensjonen liste II). Bonnkonvensjonens hovedmål er en global avtale om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr som regelmessig krysser nasjonale grenser. Bonnkonvensjonen har i tillegg til internasjonalt samarbeid om vern av trekkende arter og enkelt bestander av slike, også fokus på truede arter og utvikling av aksjonsplaner for disse artene. Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske arter av ville dyr og planter og deres levesteder. Konvensjonen legger til grunn at hvert enkelt partsland har ansvar for å sikre levedyktige ville bestander av de artene som omfattes av liste II. Undersøkelser og tilleggsundersøkelser har vist at ingen truede eller sårbare arter hekker innenfor planområdet for vindkraftutbyggingen. Ingen av disse rapportene utpeker Stolmen og Store Kalsøy som spesielt viktige områder i forhold til fugl. Havørn er observert, og det forekommer hekking i Austevoll kommune – men det er ikke registrert innenfor planområdene for vindkraftutbyggingen. Sangsvane er observert på Stolmen, og det er konkludert at svanene benytter området tilfeldig i isfrie perioder om vinteren. NVE kan ikke se at vindkraftverkene Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy er i strid med Bonnkonvensjonen og Bernkonvensjonen.

5.3 Kraftbalanse og regional energiforsyning

Advokatcompagniet DA og NMF viser til SNF-rapport 18/06 hvor det fremgår at det sannsynligvis vil bli et kraftoverskudd i Sunnhordland på ca. 6 TWh i 2012. Det framholdes at vindkraftverkene i denne sammenhengen blir overflødige, og at NVEs begrunnelse for vedtaket derfor er feil.

NVE viser til ”Bakgrunn for vedtak” av 14.2.2007, kap. 6.1.2 som omhandler NVEs vurderinger av anleggets bidrag til forsyningssikkerheten. NVEs begrunnelse for å gi konsesjon til vindkraftverk i Austevoll var bl.a. at det ville være positivt for kraftbalansen i området og for forsyningssikkerheten lokalt. Vurderingene er basert på kraftsystemutredningene for sentralnettet og SKL-området (2006-utgaven). De samme dataene som ligger til grunn for disse utredningene er også brukt i SNF-

rapporten. Hovedforskjellen er at SNF-rapporten benytter en geografisk områdeinndeling som analysegrense og omtaler hele utredningsområdet under ett, mens kraftsystemutredningene og NVE har lagt til grunn at området består av flere nettområder. SNFs analyser tar ikke hensyn til nettinndeling og andre driftsforhold i nettet, og effektprognoser er heller ikke inkludert i rapporten. Den bidrar derfor ikke med ny informasjon i forhold til det som ble vurdert i forkant av konsesjonsavgjørelsen.

Kraftsystemutredningen utført for SKL-området tilsier at ny produksjon vil være positivt for kraftbalansen i regionen, spesielt i den delen av regionalnettet nord for Blåfalli, som vindkraftverkene på Stolmen og Store Kalsøy vil mate inn på. Ny vindkraft under Otteråi vil være positivt for forsyningssikkerheten i området.

5.4 Støy og skyggecast

Flere av klagerne mener at det ikke er gjort tilstrekkelige undersøkelser innen støy og skyggecast, og viser til at undersøkelsen på støy er gjort med utgangspunkt i en annen utbyggingsløsning enn den det ble gitt konsesjon for. I støysonekartet for Store Kalsøy er det vist utbredelse av støy for vindturbiner med 2 MW installert effekt, mens det er gitt konsesjon for vindturbiner med inntil 3 MW installert effekt. NVE konstaterer at dette er riktig, men vi understreker samtidig at forskjellen ikke ville ha noen betydning for NVEs vedtak. NVE legger til grunn at avstanden mellom bebyggelse og nærmeste vindturbin på Store Kalsøy er såpass stor, at en vindturbin på 3 MW ikke vil føre til at gjeldene retningslinjer for støy blir overskredet.

Jarle Aarland stiller spørsmål om det er gjennomført støyundersøkelser for hans bolig. For alle områder rundt vindkraftverkene er det støysonekart som viser utbredelsen av støy fra vindturbinene. NVE konstaterer at dette også gjelder for Aarlands bolig.

5.5 Sikringssoner og turbinplassering

Grunneierne på Stolmen v/Bente Kari S. Taranger skriver at sikringssoner rundt vindturbinene ikke er tatt med, dette for å unngå § 9-undersøkelser etter kulturminneloven. NVE konstaterer at det er sikringssoner rundt de konsesjonsgitte vindturbinene, og at § 9-undersøkelser er gjennomført på grunnlag av de grenser til planområde og sikringssoner som det er gitt konsesjon til. Austevoll kommune ønsket en bearbeidelse av reguleringsplanen, med en utvidelse av planområdet for å få større sikringssoner rundt vindturbinene. Hordaland fylkeskommune satte da fram et krav om nye kulturminneundersøkelser, noe som førte til at Austevoll kommune gikk tilbake til det opprinnelige planforslaget. NVE vurderte denne problemstillingen i brev av 30.3.2006, hvor det ble vist til en avgjørelse fra Miljøverndepartementet i innsigelsessaken til reguleringsplanene for Høg-Jæren vindkraftverk i Time og Hå kommuner. Her ble det utdypet at undersøkelsesplikten skal knyttes opp mot fastsatte eller illustrerte vindturbinpunkter og internveier, og at det bare er disse avgrensede arealene som skal være gjenstand for § 9-undersøkelser.

Det går fram av flere klagebrev at vindturbinene på Store Kalsøy og på Stolmen er plassert i nedslagsfeltet til drikkevannskildene på øyene. Dette kom også fram i første høringsrunde, og NVE var i tvil om nedslagsfeltet til Eiriksvatnet på Store Kalsøy. Etter en undersøkelse og rapport fra tiltakshaver er det konstatert at nedslagsfeltet til Eiriksvatnet ikke blir berørt av utbyggingen. Nedslagsfeltet til Stangelandsvatnet på Stolmen vil derimot bli påvirket av tilkomstvei og vindturbiner i nedslagsfeltet. NVE har i vilkårene til konsesjonen fastslått at hydrologiske forhold ikke skal endres. Dette innebærer at tiltakshaver må foreta en skånsom utbygging, hvor veitraseen og andre arealinngrep blir satt i sammenheng med fare for forringelse av vannkvalitet i Stangelandsvatnet. Det skal også

gjennomføres en skånsom utbygging, med forsiktige arealinngrep også på Store Kalsøy. Tiltakshaver oversender NVE en detaljplan som skal beskrive gjennomføringen av prosjektene. Denne planen skal godkjennes av NVE før anleggsarbeid kan påbegynnes. Advokatcompagniet DA og Kalve mener det bør settes vilkår om at det benyttes tørrisolerte transformatorer i vindturbinene, slik at man unngår forurensning. NVE konstaterer at isolasjon for transformator i vindturbinene vil være etter forskriften, som betyr at forurensning fra miljøgifter ikke skal forekomme.

Advokatcompagniet DA med flere kommenterer en feil fra NVEs side om at vindturbinene er plassert øst for bebyggelsen på øyene. Dette skal selvfølgelig være vest for bebyggelsen på øyene, og vurderingene som NVE har gjort for skyggekast og refleksblink er basert på det som er korrekt, at vindturbinene er plassert vest for bebyggelse.

5.6 Biologisk mangfold

Kystlynghei

NMF viser til at en stor del av planområdet er klassifisert som kystlynghei som er en direkte truet og prioritert vegetasjonstype. NMF mener at konsesjonene er i strid med viktige nasjonale miljømål og politiske føringer. NVE er klar over at det er stor utbredelse av kystlynghei i planområdene. Kystlyngheiforekomstene på Store Kalsøy og Stolmen er vurdert til å ha lokal verdi, mens forekomster på Kvalvåg (Ystaneset) er vurdert til å ha regional verdi. Gjennom høringsrunden til konsesjonssøknadene ble det påpekt av flere instanser at det er kystlynghei i området, og NVE vurderte dette grundig i forhold til arealbeslag. Direktoratet for Naturforvaltning og Riksantikvaren uttalte seg gjennom tematiske konfliktvurderinger i brev av 30.09.05, hvor de mente at kystlynghei på Stolmen var i dårlig hevd, på Store Kalsøy med begynnende gjengroing og på Kvalvåg i god hevd. NVE ser på utbyggingen som et positivt bidrag til bevaring av kystlynghei, ved at det anlegges tilkomstveier til planområdene. Forutsetningen for å få bevare kystlynghei på Stolmen og Store Kalsøy er at landskapspleiere som villsau beiter der. Tilkommstveier vil kunne forenkle tilgangen for landbruket i området.

Fugl

NMF mener at konsesjonen er i strid med Bonn-konvensjonen pga potensiell konflikt med havørn. De viser til at havørn er observert i området. Se kap 5.2 under avsnittet Internasjonale konvensjoner.

NOF mener at tilleggsundersøkelsene ikke gir et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag for å kunne si noe om konsekvensene for rovfugl. Se kap 5.1.

NOF mener at NVE ikke legger vekt på erfaringene fra Smøla vindkraftverk og de negative konsekvensene for havørn som til nå er registrert. NVE konstaterer at Smøla har verdens tettste bestand av havørn. Det har i regi av Norsk institutt for naturforskning (NINA) pågått forskning på Smøla vindkraftverk og konsekvenser for havørn siden 2003. Bakgrunn og resultater av forskningen oppsummeres i "NINA-rapport 248: Vindkraft og fugl på Smøla 2003-2006". Her går det fram at man ved etablering av vindkraftverk bør unngå områder med tette hekkebestand av havørn og andre sårbare og/eller turede arter, og andre viktige funksjonsområder. Etter NVEs vurdering er ikke erfaringene fra Smøla relevant for vindkraftverkene på Stolmen og Store Kalsøy, hvor havørn ikke er registrert hekkende i planområdet, og hvor det er usikkert i hvor stor grad havørnen benytter området.

Den nasjonale rødlisten

Norges Miljøvernforbund viser til at den nasjonale rødlisten er blitt oppdatert etter høringen av konsesjonssøknadene, og mener at det reelle trusselbildet for rødlistede dyre- og plantearter derfor er

feil. NMF ber derfor om at konsesjonene blir behandlet på nytt. NVE var klar over dette før vi fattet våre konsesjonsvedtak. Havørn sto i rødlisten og arten ble registrert i og i nærheten av planområdet i tilleggsundersøkelsen om rovfugl. I den nye rødlisten regnes ikke lenger havørn som en truet art, og dette ble også lagt til grunn i NVEs vurderinger. NVE er uenig i at det reelle trusselbildet ikke ble vurdert som en del av konsesjonsbehandlingen.

NMF nevner også at rødlistede lavarter som kystkorallav finnes på Store Kalsøy. Dette går også fram i rapporten til Miljøfaglig Utredning AS. NVE har ikke omtalt kystkorallav i "Bakgrunn for vedtak" av 14.02.07, men har registrert at det er forekomst av kystkorallav både på Store Kalsøy og Kvalvåg (Ystaneset). Miljøfaglig Utredning har vurdert konsekvensene for biologisk mangfold på Store Kalsøy til "små til middels store konsekvenser". I verdivurderingen for Store Kalsøy nevner de rødlistearten kystkorallav som påvist med direkte tilknytning til utredningsområdet, og av status hensynskrevende. Tilsvarende for Kvalvåg (Ystaneset), men her er konsekvensene vurdert til "middels store konsekvenser". Miljøfaglig Utredning AS skriver i sin rapport at kystkorallav er en utpreget kystbundet art som i Norge bare finnes på ytre vestlandet. Lokalt i Hordaland kan arten være ganske vanlig, og dels virke lite kravfull. NVE støtter seg til konklusjonene til Miljøfaglig Utredning AS og baserer våre vurderinger på de gjennomførte verdivurderingene av de ulike lokalitetene. Utbyggingen av vindkraft på Stolmen og Store Kalsøy skal foregå etter en rekke vilkår, deriblant et vilkår om at anleggsarbeidet skal foretas på en hensynsfull måte, og at det skal tas hensyn til naturmiljøet. NVE er på grunnlag av fastsatte vilkår av den oppfatning at verdifulle plantearter og naturtyper vil hensyntas, og at de potensielle konsekvensene ikke er av et slikt omfang at NVE vil endre syn i konsesjonsbeslutningen.

Flaggermus

NMF mener at konsesjonen er i strid med en ratifisert europeisk avtale om bevaring av flaggermus (EUROBATS), og viser til at det ikke er foretatt en kartlegging av konsekvenser for flaggermus i forbindelse med konsesjonssøknadene. Norge ratifiserte denne avtalen i 1993 og det er Direktoratet for naturforvaltning som har ansvaret for å følge opp denne avtalen i Norge. På det siste partsmøtet i EUROBATS ble det vedtatt en resolusjon nr. 5.6 om 'Wind turbines and bat populations'. Som det fremgår her tilrås det å utvikle passende nasjonale retningslinjer for ivaretagelse av flaggermus i sammenheng med vindkraftverkutbygging. I annex til resolusjonen er det detaljert hvordan disse studiene kan utføres/hvilke nasjonale retningslinjer som tilrås. Det er foreløpig ikke utviklet slike retningslinjer for Norge.

Det er registrert elleve flaggermusarter i Norge og seks av disse står på den nasjonale rødlisten. Ingen av artene er i de mest kritiske kategoriene. Det er seks kategorier totalt, og fire av flaggermusartene er plassert i kategorien 'data mangler' og to av artene i kategorien 'nær truet'.

NVE konstaterer at vi ikke har mottatt innspill om at konsekvensene for flaggermus burde vært undersøkt som en del av konsesjonssøknadene for Stolmen, Kvalvåg og Store Kalsøy vindkraftverk, verken fra Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannens miljøvernavdeling eller noen av miljøvernorganisasjonene.

Det er Miljøfaglig Utredning AS som har gjort fagutredningene på fauna. Geir Gaarder i Miljøfaglig Utredning opplyser at det ikke ble funnet noe flaggermus i noen av planområdene i forbindelse med feltarbeidet som ble gjennomført, og derfor er ikke flaggermus omtalt i miljøutredningen. Gaarder mener at flaggermus er mer konsentrert i fjordene på vestlandet enn ute ved kysten. Vi kan imidlertid ikke se helt bort fra at vindkraftverkene på Stolmen og Store Kalsøy kan berøre flaggermus. NVE kan imidlertid ikke se at det er noe grunnlag for å kreve ytterligere utredninger av temaet, og vi kan heller ikke se at NVEs vedtak kan være i strid med EUROBATS-avtalen.

5.7 Friluftsliv

Advokatcompagniet DA mener at NVEs vektlegging av at tilførselsveien medfører økt tilgjengelighet til arealet, bør tilbakevises som et poeng. Dette er begrunnet med at tilgjengeligheten pr i dag er god. NVE er enig i at tilgjengeligheten til utmarksområdene på Stolmen er god, men etter vår vurdering vil tilgjengeligheten bli bedre enn i dag ved anleggelse av tilførselsveier. NVE vil i den sammenheng påpeke at tilførselsveiene vil bli farbare med sykkel og evt. rullestol.

Advokatcompagniet DA mener også at NVEs vurderinger for iskasting i vinterhalvåret er bagatellisert. NVE er av den oppfatning, basert på erfaringer fra andre vindkraftverk, at iskasting ikke vil utgjøre noe stort problem. Iskasting kan forekomme, men det er ikke noe som tilsier at dette vil være et vesentlig problem. På de dager iskasting kan utgjøre en trussel, skal tiltakshaver informere om dette gjennom et hensiktsmessig varslingsystem.

Leo Kenneth Thomassen skriver at inngrepsfrie soner også vil bli eliminert på Stolmen og Kvalvåg, ikke bare på Store Kalsøy. NVE konstaterer at inngrepsfri sone 2 (INON sone 2) vil bli redusert med 40 % på Stolmen og 50 % på Kvalvåg. Det innebærer at store deler av INON sone 2 blir påvirket på Stolmen og Kvalvåg, men det vil være noe resterende areal som vil ha status som INON sone 2. NVE konstaterer også at villmarkspregede områder ikke blir berørt av tiltakene.

5.8 Annet

Økonomi:

Kjell Stangeland stiller spørsmål om NVE har vurdert tiltakshaver økonomiske gjennomføringsevne. Det er ikke uvanlig at små, private aktører er prosjektutviklere, og de er ofte avhengige av at investorer går inn med kapital for å kunne gjennomføre tiltakene. NVE har ikke vurdert tiltakshavers økonomiske gjennomføringsevne, men har erfart at investorer er villige til å gå inn i vindkraftprosjekter tilsvarende de som HybridTech har fått konsesjon for.

Elektromagnetisme:

Austevoll kommune er bekymret over manglende utredning om elektromagnetisk felt. Den produserte kraften fra vindkraftverkene vil bli transportert i jordkabel til et tilknytningspunkt på det lokale distribusjonsnettet. NVE konstaterer at ingen av de konsesjonsgitte til kabeltraseene vil medføre magnetfelt som er over Statens strålevernens anbefalinger ved boliger, skoler eller barnehager. Dette spørsmålet vil også bli vurdert av NVE i forbindelse med behandlingen av en eventuell detaljplan.

Flimmer i nettet:

Advokatcompagniet DA skriver at det i et relativt svakt nett kan oppstå flimmer som følge av hurtige spenningsvariasjoner, og at dette vil kunne redusere levetiden for elektrisk utstyr. De mener at dette bør utredes nærmere. Det kreves at tiltakshaver gjør en avtale med netteier om at det skal velges løsninger som ikke forringer kvaliteten til nettkunder. NVE forutsetter at det gjennomføres nødvendige tiltak slik at krav til spenningsendringer, gitt i forskrift om leveringskvalitet, overholdes.

Ekspropriasjon:

Flere av klageinstansene skriver at det er gitt ekspropriasjonstillatelse, uten å informere om hvilke eiendommer det gjelder. NVE konstaterer at tiltakshaver har oversendt NVE en liste over berørte grunneiere, og at tiltakshaver selv har kontaktet hver enkelt grunneier for informasjon. Eiendommer til berørte grunneiere er også listet opp i konsesjonssøknaden under kap 3.6 for Stolmen og Kvalvåg, og kap 3.7 for Store Kalsøy.

6. Reguleringsplan

Austevoll kommune v/kommunestyret har gått imot vindkraftprosjektene på Stolmen og Store Kalsøy. NVE konstaterer at Austevoll kommune ikke vil ferdigbehandle reguleringsplanene for de tre vindkraftverkene. Med bakgrunn i ovenstående vil NVE be Olje- og energidepartementet om å vurdere å anmode Miljøverndepartementet om at det iverksettes en statlig regulering av tiltakene, slik at forholdet til plan- og bygningsloven blir endelig avklart og tiltakene kan realiseres i samsvar med NVEs meddelte tillatelser.